

Framgångsfaktorer för Sacoförbundens studentsektioner

Framgångsfaktorer för Sacoförbundens studentsektioner

Inledning

Saco studentråd är ett samverkansorgan för Sacoförbundens studentverksamhet och fungerar som ett rådgivande organ till Sacos styrelse. Studentrådet styrs av egna stadgar och har kongress varje år där studentsektionerna från förbunden deltar med röstande ombud.

På Saco studentråds kongresser fattas beslut om politiska åsikter, som finns i [Saco studentråds politiska program](#). Ett kapitel handlar om "Studentsektionernas roll i Sacofederationen", där den inledande inriktningen är:

*att alla förbund inom Saco ska ha studentrepresentanter
valda av studentmedlemmar inom förbundet med uppdrag att
representera studentmedlemmarna gentemot förbundet*

Detta dokument är tänkt att fungera som en mer utvecklande förklaring av de åsikter som ingår i det kapitlet. Men som helhet kan detta dokument användas som stöd för att hitta bra ramar för studentverksamheten i respektive Sacoförbund.

Varför är studentsektioner viktigt inom Saco?

I en tidig intern promemoria från 1956 konstaterar Saco att "man kan rentav säga [...] att det ligger i själva grundprincipen för akademikerorganisationerna att även de universitets- och högskolestuderande skall vara medlemmar"¹. I samma PM beskrivs studentverksamheten som viktig:

- "för rekryteringsverksamheten"
- "för organisationens ideologiska styrka och sammanhållning är det värdefullt att akademikerna i någon mån blir 'arbetsmarknads- och fackföreningsmedvetna' redan under studietiden..."
- "rent propagandamässigt är det av betydelse för Saco och dess medlemsorganisationer att även ha ett betydande antal studerande som medlemmar..."

- *“för studenterna måste det vara värdefullt att [...] få yrkesvägledning, upplysning om yrkes- och arbetsmarknadsförhållanden etc.”*

Trots att ovan nämnda PM är nästan 70 år gammalt finns det insikter i den som är relevanta även idag. Benägenheten för en individ att bli medlem i ett fackförbund når en platå tidigt i livet, i tidig 30-årsålder², och då den genomsnittliga examensåldern är cirka 28 år i Sverige³ är högskolestudenter en lämplig målgrupp att inrikta rekryteringsverksamheten mot. Att engagera medlemmar i facket redan under studietiden är ett bra sätt att få in engagerade medlemmar tidigt under deras yrkesliv. Dessutom går det då att få in aktuella perspektiv från de som är studenter och nyexaminerade just nu. Då både utbildningar och arbetsmarknaden förändras är deras perspektiv nödvändigt för att ha en aktuell inblick i deras situation.

En central del i verksamheten i Sacoförbunden är professionsverksamheten. Att nu ut med den expertkompetens som förbunden har kan vara ett bra sätt att nå ut till studenter, och att särskilja sig från exempelvis studentkårerna. Och för de individuella studenterna är professionsverksamheten ett bra sätt att stärka sin egen ställning på arbetsmarknaden och få stöd inför jobbsökande.

² *Generationsskillnader i fackligt medlemskap 1956-2019*, Arena Idé 2022, Erik Vestin och Patrik Vulkan.

³ OECD (2024), *Education at a Glance 2024: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>.

Kansliförutsättningar

Saco studentråd anser

att Sacoförbunden ska arbeta aktivt för kontinuitet och organisationsminne i sina studentsektioner

att moderförbunden i Sacofederationen ska verka för att det är hållbart och attraktivt att vara förtroendevald som student

Studenter studerar under en begränsad tid och generellt sett under en tid i livet där mycket kan hända, exempelvis byte av utbildning, flytt, paus/avhopp från studier. Ofta är det stor rotation på förtroendevalda studenter, vilket gör det extra viktigt att det i studentsektionernas fall finns goda förutsättningar för hållbara och attraktiva engagemang. Det kan annars riskera att mycket tid går förlorad på att försöka återuppfinna hjulet.

Sacoförbunden har en viktig roll i att ge förtroendevalda studenter bra förutsättningar. Att uppdraget ska vara hållbart kräver att arbetsbördan på individerna inte är för stor. Studenter som är ideellt engagerade har oftast studier på heltid (majoriteten av studenter studerar på heltid, 94% beroende på hur man räknar⁴) och ska utöver det hinna med ett förtroendeuppdrag. Tiden kan vara begränsad, och kansliet behöver då stötta med mer administrativa och tidskrävande arbetsuppgifter. På så sätt kan studenterna fokusera på sitt uppdrag.

Saco studentråd anser

att Sacoförbunden ska erbjuda en plattform för engagerade studenter att mötas och uppmuntra till fysiska möten

Fysiska möten är en viktig del i att engagera studenter. Studentföreningar med mycket engagemang har ofta mer eller mindre tydliga sociala inslag, och för det är fysiska möten väldigt viktiga. Fysiska möten ger förutsättningar att lätt träffas och utbyta erfarenheter, både på formella och informella sätt.

⁴ Högskolestuderande med studiemedel 2024 - en undersökning av situationen bland studerande i Sverige, CSN, rapport 2024:2.

Saco studentråd anser

att utarbetade informationsflöden mellan moderförbund och studentsektion ska finnas

att varje studentsektion i Sacofederationen ska ha tillgång till en särskild kontaktperson på sitt moderförbunds kansli

Att ha en särskild kontaktperson underlättar mycket för kontakten mellan studentsektionen och kansliet. Det gör det lättare för studentsektionen då de alltid kan vända sig till sin kontaktperson och få hjälp istället för att leta efter rätt person på kansliet. Och det underlättar ifall det finns en tydlig kontaktperson som har insikt i studentsektionens verksamhet, istället för att flera på kansliet har lite koll på olika delar av verksamheten. Det minskar också risken för att saker faller mellan stolarna ifall mycket information ska slussas runt mellan personer.

Demokratiska organisationen

Saco studentråd anser

att studentrepresentation ska finnas i relevanta organ i moderförbundet,

att Sacoförbunden ska inkludera studentsektionerna i sitt politiska påverkansarbete, i synnerhet i frågor som rör studentmedlemmarna

Hur den demokratiska organisationen ser ut i Sacoförbunden varierar. Det finns förbundsstyrelser, beslutsfattande organ med röstande ombud/ledamöter (t.ex. kongress/fullmäktige och förbundsråd) och ofta även sektioner/utskott/grupper som behandlar frågor som rör studentmedlemmarna (t.ex. rörande utbildnings- och högskolefrågor). Att studenter får delta i möten som behandlar relevanta frågor säkerställer att deras perspektiv inkluderas.

Det är värt att nämna att för svenska lärosäten så finns det en lagstadgad rättighet för studenter att "vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation".⁵

Saco studentråd anser

att studentrepresentanter ska tillsättas med studentmedlemmars inflytande, önskvärt med hjälp av en valberedning

⁵ 2 kap. 7 § högskolelagen.

Att det finns en demokratisk struktur som säkerställer att studentrepresentanter i förbundet faktiskt är valda av studentmedlemmarna är en viktig del i studentinflytandet. Till exempel kan en anställd person med ansvar för studentfrågor inte förväntas representera studenter på samma sätt som en förtroendevald kan göra.

Om det är möjligt att valet blir berett av en valberedning så är det ett bra sätt att skapa en struktur för valen och säkerställa att det finns förtroendevalda som har ett uttryckligt uppdrag att hitta kandidater.

Saco studentråd anser

att studentrepresentation i form av röstberättigade ombud ska finnas på Sacos kongress

Sacos ordinarie kongress äger rum vart fjärde år och fattar många viktiga beslut för Sacofederationen. Bland annat hur Sacos verksamhetsinriktningen ska utformas och vilken politik som organisationen ska arbeta med under kongressperioden. I skrivande stund är ungefär en åttondel av Sacoförbundens medlemmar studenter (cirka 120 000 studentmedlemmar av cirka 955 000 medlemmar totalt).

Studenter är blivande akademiker och utgör därmed framtidens arbetskraft. Att rösten för framtidens akademiker hörs och får delta i besluten som tas på kongressen är viktigt för att säkerställa att även det perspektivet finns med.

Arvodering av förtroendevalda

Saco studentråd anser

att förtroendevalda inom Saco studentråds federation får arvode för förtroendeuppdrag

att ersättningen för studenter och yrkesverksamma för fackligt arbete ska vara jämförbar och likvärdig

Studenter som engagerar sig fackligt gör det oftast parallellt med sina heltidsstudier. Lokalfackligt förtroendevalda på arbetsplatser med kollektivavtal har rätt till ledighet för den tid som behövs för uppdraget⁶. Den möjligheten finns inte för studenter. Det finns dock möjlighet att ta

⁶ 6 § förtroendemannalagen (1974:358).

studieuppehåll för studentfackliga uppdrag⁷, något som dock nästan uteslutande utnyttjas för studentkårsuppdrag.

I och med detta behöver nästan alla studenter som engagerar sig fackligt göra det parallellt med heltidsstudier, att arvode ges till dem som engagerar sig är då ett sätt att möjliggöra för studenterna att kunna lägga den tid som krävs för uppdragen.

Att studenters ersättning ska vara 'jämförbar och likvärdig' med yrkesverksamma innebär inte att det ska vara på exakt samma nivå. Men ersättningen bör kunna vara viktad utifrån uppdragets arbetsbörda. Studenters inkomster är lägre, till exempel blir en teoretisk förlorad arbetsinkomst lägre för en student jämfört med en anställd.

Slutligen, vad kan Saco studentråd bidra med?

Saco studentråds ordförande och vice ordförande är arvoderade på heltid och arbetar bland annat med att stötta och kompetensutveckla studentsektionerna. Både i grupp, genom medlemsråd och andra evenemang, och enskilt.

Vad Saco studentråd kan stötta med är egentligen väldigt fritt och går att anpassa efter intresse och behov, men vanligtvis stöttar vi med:

- överlämning och uppstart med nya styrelser,
- planering av årsmöten,
- mötespresidium på årsmöten,
- bollplank för idéer till föreläsningar, seminarier eller liknande, och ge tips inför planeringen av dessa,
- samtalsmoderatorer eller på annat sätt delta i samtal eller evenemang som ordnas,
- kompetensutveckling för att driva ert styrelsearbete framåt, utveckling av arbetsbeskrivningar,
- och mycket mer!

⁷ Universitets- och högskolerådets föreskrifter om anstånd för studier för antagna samt studieuppehåll, UHRFS 2013:3.

Saco studentråd är Sveriges största studentfackliga centralorganisation och utgör student- och framtidsrösten inom Saco. Studentrådet arbetar med frågor som rör högre utbildning, arbetsmarknad och välfärd.

Vi samlar 120 000 studenter genom våra 17 studentsektioner. Sacoförbundens studentsektioner samlar medlemmar inom nästan alla utbildningar på högskoleorter över hela landet. Medlemmarna är allt från högskolenybjörjare till studerande på forskarutbildningen – morgondagens utförare.